

KRONIKA NAUKOWA

Stanisław Achremczyk

TOWARZYSTWO NAUKOWE IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO W LATACH 2018–2020

6 VI 2018 r. w związku rezygnacją z funkcji prezesa Towarzystwa prof. dr. hab. Zbigniewa Puchajdy podyktowaną poważnymi problemami zdrowotnymi walne zebranie Towarzystwa wybrało nowego prezesa, zarząd, komisję rewizyjną i sąd koleżeński. Jednocześnie uchwalono zmiany w statucie Towarzystwa. Prezesem został prof. dr. hab. Stanisław Achremczyk. W Zarządzie Towarzystwa znaleźli się: dr Jan Chłosta (wiceprezes), prof. dr. hab. Zbigniew Puchajda, prof. dr. hab. Norbert Kasperek, prof. dr. Józef Górniewicz, prof. dr. hab. Jerzy Suchta, dr. hab. Ryszard Tomkiewicz (sekretarz), dr inż. Janusz Lorenz, mgr Tadeusz Baryła (skarbnik), dr Piotr Żuchowski, dr Jerzy Sikorski, dr Jerzy Kielbik. Zarząd Towarzystwa w 2019 r. zebrał się dwukrotnie, a w 2020 r. w związku z pandemią i zakazem organizowania spotkań zbierało się prezydium Zarządu. Regularnie spotykali się prezes Stanisław Achremczyk z wiceprezesem Janem Chłostą, a także dyrektorem Instytutu Północnego Jerzym Kielbikiem.

Zmiany w statucie Towarzystwa zostały zaakceptowane przez sąd olsztyński. Towarzystwo w lutym 2018 r. liczyło 153 członków w tym 10 honorowych, w 2020 r. – 151 członków w tym siedmiu honorowych. Śmierć zabrała 15 członków. W latach 2017–2020 do Towarzystwa przyjęto 14 członków. Pożegnaliśmy w 2018 r.: prof. dr. hab. Grzegorza Białuńskiego, prof. dr. hab. Stanisława Łańca, dr. hab. Janusza Hochleitnera, prof. dr. hab. Annę Szyfer, mgr. Jerzego Minakowskiego, mgr. Romualda Odoja, mgr. Włodzimierz Odojową-Ziemlińską, doc. dr. Edmunda Wojnowskiego. W 2019 r. zmarli: prof. dr. hab. Ryszard Juskiewicz, dr Bronisław Sałuda, mgr Szczepan Styranowski, Stanisław Tomaszewski. W 2020 r. zmarli: prof. dr. hab. Kazimierz Wajda, mgr Józef Judziński, mgr Ferdynand Koczowski.

W czerwcu 2018 r. jubileusz 90-lecia urodzin obchodził prof. dr. hab. Janusz Jasiński. Z tej okazji w Domu Polskim zorganizowano uroczyste posiedzenie. Słowo o jubileacie wygłosił dr Jerzy Sikorski. W styczniu 2019 r. zorganizowano jubileusz 80-lecia Jana Chłosty, a w listopadzie podobną uroczystość zorganizowano

profesorowi Zbigniewowi Puchajdzie. Życie i dokonania dr. Jana Chłosty przedstawił prof. dr hab. Stanisław Achremczyk. Prezes Towarzystwa omówił również dokonania profesora Zbigniewa Puchajdy. Relację z 80-lecia urodzin profesora opublikował dr Bolesław Pilarek na łamach czasopisma Stowarzyszenia Absolwentów UWM 5 *plus X*. W obchodach 80-lecia prof. Puchajdy uczestniczyli członkowie Zarządu, a także marszałek województwa warmińsko-mazurskiego dr Marek Brzezina, były marszałek województwa warmińsko-mazurskiego Andrzej Ryński, prezes Stowarzyszenia Absolwentów UWM dr Bolesław Pilarek, dziekan Wydziału Bioinżynierii UWM prof. dr hab. Urszula Czarnik, przewodnicząca Komisji Rewizyjnej Towarzystwa prof. dr hab. Krystyna Skibniewska. W grudniu 2020 r. jubileusz 90-lecia urodzin obchodził prof. dr hab. Tadeusz Oracki. Z tej okazji Instytut Kaszubski wydał zbiór artykułów autorstwa Tadeusza Orackiego noszący tytuł *W labiryncie poszukiwań biograficznych*. Niestety w związku z pandemią nie mogliśmy w Olsztynie zorganizować profesorowi stosownych uroczystości.

Zarząd Towarzystwa współpracował z Urzędem Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego spotykając się z życzliwością marszałka Marka Brzezina, skromne finansowe wsparcie otrzymywało Towarzystwo od władz Olsztyna a także od Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Olsztynie i „Gazety Olsztyńskiej”. Znaczne sumy pieniężne pozyskano ze sprzedaży syntezy *Historia Warmii i Mazur* autorstwa prof. dr. hab. Stanisława Achremczyka. Zatem po latach finansowego kryzysu finanse wzrosły na tyle, iż Towarzystwo mogło partycypować w kosztach wydawniczych i organizacji konferencji naukowych. Dzięki staraniom dr. Tomasza Wyźlica uruchomiona została strona internetowa Towarzystwa. Działalność Towarzystwa nie byłaby możliwa bez wsparcia Instytutu Północnego im. Wojciecha Kętrzyńskiego. W Domu Polskim Towarzystwo posiada własne pomieszczenie, korzysta z sal wykładowych, ma zapewnioną obsługę administracyjną. Księgowość Towarzystwa prowadzi pani Ryszarda Rozbicka, a wnioski grantowe sporządzała i rozliczała dr Marcelina Zaniewska. Za pomoc w organizacji spotkań, promocji wydawnictw, obsługę administracyjną Towarzystwo dziękuje Joannie Domańskiej z Instytutu Północnego.

PAMIĘĆ HISTORYCZNA

Towarzystwo organizowało spotkania z okazji 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości, zainicjowało program przygotowań do 500. rocznicy Hołdu Pruskiego, pamiętało o stuleciu plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu, stuleciu powstania Związku Polaków w Prusach Wschodnich oraz stuleciu przejścia przez Polaków hotelu *Reichshof* w którym ulokowano polskie organizacje w Prusach Wschodnich czyli stulecie Domu Polskiego. 30 listopada 2020 r. w setną rocznicę założenia Związku Polaków w Prusach Wschodnich przed budynkiem Domu

Polskiego położono wiązanek kwiatów czcząc pamięć ludzi pracujących tam w latach 1920–1939. Dr inż. Janusz Lorenz w imieniu Towarzystwa 11 listopada 2020 r. uczcił pamięć o niepodległej Polsce kładąc kwiaty pod Kolumną Orła Białego na Placu Konsulatu Polskiego w Olsztynie. Nie znalazł uznania u władz Olsztyna postulat Towarzystwa nadania nowym ulicom Olsztyna patronów osób zasłużonych dla miasta i regionu. Ciągłe aktualny jest postulat umieszczenia na budynku hotelu *Dyplomata* stosownej tablicy informującej, iż w tym gmachu funkcjonował w latach 1920–1927 Konsulat RP w Olsztynie. Warto nadmienić, iż Rada Miejska Olsztyna stosowną uchwałę podjęła. Towarzystwo aktywnie włączyło się do działań Komitetu utworzonego w celu budowy Pomnika Hołdu Pruskiego. W Komitecie znaleźli się: prof. dr hab. Stanisław Achremczyk, dr Jerzy Kiełbik, mgr Tadeusz Baryła. Ze zrozumieniem Towarzystwo przyjęło inicjatywę Spółki Warmia i Mazury, wydającą „Gazetę Olsztyńską”, udziału w obchodach 135. rocznicy ukazania się pierwszego numeru „Gazety Olsztyńskiej”. W Komitecie obchodów rocznicowych znaleźli się reprezentanci Towarzystwa: prof. dr hab. Stanisław Achremczyk, dr Jan Chłosta, a także członkowie Zarządu: reprezentujący Instytut Północny dyrektor dr Jerzy Kiełbik i dyrektor Muzeum Warmii i Mazur Piotr Żuchowski. Towarzystwo pamiętało o swym patronie Wojciechu Kętrzyńskim. W 2018 r. odbyły się jubileuszowe uroczystości w Kętrzynie i Olsztynie. W 2018 r. przypadła setna rocznica śmierci Wojciecha Kętrzyńskiego i 180. rocznica jego urodzin. Z tej okazji w Kętrzynie zorganizowano dwie konferencje, 15 stycznia i 11 lipca 2018 r. Władze miasta Kętrzyna przekazały medalion z grobu Wojciecha Kętrzyńskiego we Lwowie (wykonany w 2008 r.) Ossolineum we Wrocławiu. W uroczystym przekazaniu zorganizowanym w Ossolineum wzięli udział: burmistrz Kętrzyna Krzysztof Hećman, dyrektor Biblioteki Miejskiej im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Kętrzynie Witold Gagacki i prezes Towarzystwa Naukowego im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie prof. dr hab. Stanisław Achremczyk, dyrektor Ossolineum dr Józef Juzwenko i pracownicy Zakładu Narodowego. W holu gmachu Ossolineum odsłonięto medalion z wizerunkiem Wojciecha Kętrzyńskiego, pracownia rękopisów otrzymała jego imię. W czasie uroczystego posiedzenia wykład o tożsamości narodowej Wojciecha Kętrzyńskiego wygłosił prof. dr hab. Stanisław Achremczyk. Uroczystościom przewodniczył dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich dr Józef Juzwenko. W lipcu 2018 r. w Kętrzynie, po konferencji jubileuszowej w czasie której referaty wygłosili: dr Józef Juzwenko, dr Jan Chłosta i prof. dr hab. Stanisław Achremczyk odsłonięta została na głównym placu miasta ławeczka z Wojciechem Kętrzyńskim. W 2018 r. ukazała się też biografia Kętrzyńskiego *Wojciech Kętrzyński 1838–1918 – kustosz pamięci narodowej* autorstwa Stanisława Achremczyka w nakładzie 2000 egzemplarzy, sfinansowana przez miasto Kętrzyn.

KONFERENCJE

Rok 2018

Towarzystwo Naukowe było współorganizatorem wraz z Instytutem Północnym im. Wojciecha Kętrzyńskiego i Instytutem Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego ogólnopolskiej, XIII konferencji, z cyklu *Między Barokiem a Oświeceniem – Nasze zwycięstwa i nasze klęski*. Konferencja odbyła się na zamku w Rynie. W konferencji referaty wygłosiło kilkunastu historyków, historyków sztuki z różnych ośrodków akademickich w Polsce m.in. z Torunia, Krakowa, Lublina, Częstochowy, Rzeszowa i oczywiście Olsztyna. Tom pokonferencyjny ukazał się drukiem w 2020 roku.

13.04. – Braniewo – Sympozjum polsko-rosyjskie *Prusy Wschodnie – Dziedzictwo kulturowe bez granic*. Organizatorzy: Towarzystwo Miłośników Braniewa i Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego.

11.07. – Kętrzyn: Konferencja *Wojciech Kętrzyński i jego czasy*.

7.09. – W 250 rocznicę uruchomienia poczty na Warmii. Konferencja współorganizowana ze Stowarzyszeniem Filatelii Maltańskiej Oddział w Olsztynie.

Rok 2018 Towarzystwo uczciło dwoma publikacjami książkowymi sfinansowanymi przez marszałka województwa warmińsko-mazurskiego Marka Brzezina – drugim wydaniem *Historii Warmii i Mazur* (pierwszy nakład, który ukazał się w 2010 r. szybko został wyczerpany) oraz zbiorową pracą prezentującą sylwetki wybitnych mieszkańców Warmii i Mazur. Wkład Towarzystwa w obchody stulecia niepodległości Polski o tyle był istotny, gdyż wydawnictwa zawsze okazywały się trwałą pamiątką po uroczystościach jubileuszowych, a do tego budującą tożsamość regionalną.

Rok 2019

Rok 2019 rozpoczęliśmy sympozjum inicjując przygotowania do 500-lecia Hołdu Pruskiego. Sympozjum odbyło się w Domu Polskim 10 IV 2019 r. a referaty wygłosili:

- prof. dr hab. Jacek Wijaczka – *Książę Albrecht Hohenzollern – przyjaciel czy wróg*,
- prof. dr hab. Stanisław Achremczyk – *500-lecie Hołdu Pruskiego – wyzwania naukowe i kulturalne*.

W trakcie sympozjum przedłożono powołanie Stowarzyszenia Budowy Pomnika Hołdu Pruskiego w Olsztynie.

Podczas pierwszego spotkania Stowarzyszenia Budowy Pomnika Hołdu Pruskiego zorganizowanego w Domu Polskim referat: *Historia w pomniki wpisana* wygłosił prof. dr hab. Stanisław Achremczyk.

Towarzystwo Naukowe przedłożyło Departamentowi Kultury i Oświaty Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego program naukowych przedsięwzięć dla uczczenia 500 rocznicy Hołdu Pruskiego.

Na olsztyńskim zamku 18 VI odbyła się promocja książki *100 wybitnych postaci Warmii i Mazur na stulecie niepodległości Polski*. Organizatorami spotkania było: Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego i Muzeum Warmii i Mazur. Z krótkimi referatami wystąpili:

- dr Piotr Żuchowski – *Rok stulecia niepodległości na Warmii i Mazurach*,
- prof. dr hab. Stanisław Achremczyk – *Historia Warmii i Mazur w 100 biografiach*,
- dr Jerzy Kielbik – *100 biografii – splot nauki i kultury*,
- Elżbieta Skóra – *Wydawca pierwszym czytelnikiem – kulisy tworzenia książki*.

90. rocznica utworzenia szkół polskich na Warmii

W 2019 r. Towarzystwo czynnie zaangażowało się w obchody 90. rocznicy powstania szkół polskich na Warmii. Sejmik województwa warmińsko-mazurskiego na wniosek posłanki Urszuli Paślowskiej ogłosił (uchwałą z 23 III 2019 r.), rok 2019 rokiem 90-lecia szkół polskich na Warmii i Mazurach. Zanim uchwała została podjęta, 20 lutego 2019 r. odbyło się spotkanie w Urzędzie Marszałkowskim pod przewodnictwem członka Zarządu Sylwii Jaskulskiej w celu ustalenia działań dla uczczenia rocznicy. W spotkaniu ze strony Towarzystwa Naukowego wzięli udział prof. dr hab. Stanisław Achremczyk i dr Jan Chłosta. Towarzystwo przedłożyło władzom marszałkowskim program obchodów rocznicowych i uzyskało skromne dofinansowanie.

Staraniem Towarzystwa Naukowego i Stowarzyszenia Filatelii Maltańskiej reprezentowanym przez Zdzisława Szaflickiego ukazała się mapa historycznej Warmii z zaznaczeniem wszystkich miejscowości, gdzie w latach 1920–1939 istniały szkoły polskie. Na mapie umieszczono wizerunki budynków szkół polskich oraz sylwetki nauczycieli polskich. Jednocześnie Stowarzyszenie Filatelii Maltańskiej wydało z tej okazji pocztówki z portretami nauczycieli i widokami budynków szkół polskich w poszczególnych miejscowościach. Poczta Polska sporządziła na wniosek Stowarzyszenia (przy wsparciu Towarzystwa) stempel okolicznościowy. Ukazał się też *Kalendarz na rok 2019* z wizerunkiem Domu Polskiego. Mapa pozostaje trwałą pamiątką po jubileuszowym roku 2019.

Spotkanie z Warmią

W Domu Polskim 13 VI Towarzystwo Naukowe wraz z Instytutem Północnym zorganizowało konferencję *Spotkanie z Warmią. Wspomnienie o szkołach polskich na Warmii w 90 rocznicę utworzenia polsko-katolickich szkół prywatnych (1929–2019)*. Referaty wygłosili:

- prof. dr hab. Stanisław Achremczyk – *Ludzie Warmii*,
- dr Jan Chłosta – *Nauczyciele i uczniowie szkół polskich*,
- mgr Barbara Barczewska – *Prezentacja kronik szkolnych z Woryt i Nowej Kaletki*.

Na konferencję przybyli liczni Warmiacy. Otwarto wystawę poświęconą szkołom polskim na Warmii, zaprezentowano wydaną przez Stowarzyszenie Filatelistów Maltańskiej i Towarzystwo Naukowe okolicznościową mapę historycznej Warmii z zaznaczeniem miejscowości w których były szkoły polskie wraz z rysunkami budynków szkolnych i portretami nauczycieli pracujących w polskich szkołach.

Rozmowy o dziedzictwie kulturowym Warmii i Mazu

Komisja Kultury Towarzystwa Naukowego kontynuowała cykl spotkań *Rozmowy o dziedzictwie kulturowym Warmii i Mazur*. Spotkania organizowane przez przewodniczącą Komisji dr hab. Izabelę Lewandowską odbywały się w Pracowni Regionalnej Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie. W 2019 r. odbyły się trzy spotkania:

27.02. – dr Magdalena Szydłowska wygłosiła odczyt: *Tropem poetki, dziennikarki i pisarki – Maryny Okęckiej-Bromkowej*. Zaprezentowano też film dokumentalny *Mówiące portrety*, wywiad z Maryną Okęcką-Bromkową przeprowadzony przez prof. Zbigniewa Chojnowskiego,

6.06. – Spotkanie poświęcone szkole polskiej w Jarotach,

5.12. – wykład dr hab. Izabeli Lewandowskiej – *Muzeum Prus Wschodnich w Luneburgu – historia, zbiory, działalność*.

Dr hab. Izabeli Lewandowskiej Stowarzyszenie *Dom Warmiński* przyznało honorowy tytuł *Przyjaciół Warmii*.

Szkoły polskie na Warmii i Mazurach 1929–2019

Towarzystwo Naukowe wraz z Wojewódzką Biblioteką Publiczną im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny i Departamentem Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie było współorganizatorem konferencji poświęconej szkołom polskim na Warmii. Konferencja odbyła się 19 września 2019 r. w budynku biblioteki przy ulicy 1 Maja w Olsztynie i zgromadziła licznych uczestników w tym spore grono Warmiaków. Referaty wygłosili:

- prof. dr hab. Stanisław Achremczyk – *Od polskich szkół do polskiego uniwersytetu w Olsztynie*,
- dr Jan Chłosta – *Losy nauczycieli szkół polskich*,
- mgr Danuta Syrwid – *Uczniowie szkół polskich – życiowe perypetie*,
- dr Iwona Józwiak – *Pamięć o szkołach polskich dzisiaj*.

Departament Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie przygotował wystawę *Szkoły polskie na Warmii i Mazurach 1929–1939 w obiektywie*. W trakcie konferencji Towarzystwo Naukowe zaprezentowało wydaną drukiem *Kronikę katolickiej szkoły polskiej w Nowej Kaletce*.

Towarzystwo Naukowe wraz ze Stowarzyszeniem Filatelii Maltańskiej zorganizowało cykl spotkań w miejscowościach w których były szkoły polskie: 24 IX w Butrynach, 26 IX w Gietrzwałdzie, 4 X Dywitach, 6 X w Purdzie i 20 XI w Olsztynie. Wszędzie młodzież szkolna otrzymała pocztówki z widokami szkół polskich i portretami nauczycieli, kalendarze, a Stowarzyszenie Filatelii Maltańskiej pokazywało wystawę *Szkoły polskie na Warmii i Mazurach 1929–1939*. Szkoły, które organizowały spotkanie otrzymały mapę szkół polskich na Warmii, uczniowie poszczególnych szkół zaprezentowali okolicznościowy program artystyczny. Referaty o dziejach szkół polskich i nauczycielach tychże szkół wygłosili: dr Jan Chłosta (cztery referaty), dr hab. Anna Kołodziejczyk-Pytasz (jeden referat), prof. dr hab. Stanisław Achremczyk (trzy referaty). Spotkanie kończące ten cykl odbyło się 20 XI 2019 r. w Olsztynie. W jego trakcie pani Sylwia Jaskulska przekazała przedstawicielom rodzin zaangażowanych w działalność szkół polskich stosowny adres marszałka Marka Brzezina. Adresy otrzymali: Jadwiga Piskorska, Tadeusz Pacer, Wanda Czerwińska, Marian Barcz, Robert i Herbert Pieczkowscy, Maria Anielska, Jadwiga Ferenc, Anna i Roch Mackowiczowie, Maria Surynowicz, Elżbieta Pimpicka, Andrzej Frenszkowski. Adresy marszałka i prezenty książkowe ufundowane przez Towarzystwo i Instytut Północny otrzymały szkoły w których odbyły się spotkania poświęcone polskim szkołom na Warmii. Z wykładami o dziejach Warmii wystąpili: prof. dr hab. Stanisław Achremczyk – *Dom Polski w Olsztynie – dzieje jednego budynku* i dr Jan Chłosta – *Polsko-Katolickie Towarzystwo Szkolne na Warmię – cele i działania*.

Członkowie Towarzystwa brali udział w innych spotkaniach poświęconych szkołom polskim. Komisja Kultury Towarzystwa Naukowego 7 VI 2019 r. na posiedzeniu przedstawiła dzieje polskiej szkoły w Jarotach. Przewodnicząca Komisji dr hab. Izabela Lewandowska zaprezentowała życie i działalność współzałożyciela szkoły polskiej w Jarotach Józefa Malewskiego. O współczesnych działaniach edukacyjnych mówili mgr Radosław Batożyński i Marek Wąsik. Zaprezentowano gotową do druku biografię Józefa Malewskiego. Natomiast Tadeusz Pacer omówił pedagogiczną działalność swego ojca.

Staraniem Stowarzyszenia Miłośników Plusk odbyło się 6 X 2019 r. w budynku dawnej szkoły polskiej w Pluskach sympozjum poświęcone dziejom szkoły polskiej, Warmiakom i nauczycielowi Robertowi Gransickiemu. Na budynku szkolnym odsłonięto pamiątkową tablicę poświęconą Gransickiemu. W uroczystościach uczestniczyła rodzina Roberta Gransickiego. Wykłady o szkole w Pluskach i ludziach południowej Warmii wygłosili dr Jan Chłosta i prof. dr hab. Stanisław Achremczyk. Natomiast Jerzy Popławski, wnuk Augusta Popławskiego, opiekuna polskiej szkoły w Pluskach, zaprezentował kolekcję unikalnych fotografii z życia Roberta Gransickiego, swej rodziny i Plusk. W spotkaniu wzięła udział uczennica polskiej szkoły w Pluskach i Nowej Kaletce Adela Popławska.

O rocznicy szkół polskich pamiętał Zespół Szkół Ekonomiczno-Handlowych im. Polaków spod Znak Rodła, gdzie odbyły się liczne spotkania z merytorycznym udziałem członków Towarzystwa.

W Komunikatach Mazursko-Warmińskich (nr 1 za rok 2020) ukazało się w kronice naukowej *Sprawozdanie z obchodów 90 rocznicy utworzenia polskich szkół na Warmii i Mazurach* autorstwa dr. Jana Chłosty.

Rok 2020

Towarzystwo Naukowe planowało w 2020 r. zorganizowanie konferencji poświęconych 100 rocznicy plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu i stuleciu powstania Związku Polaków w Prusach Wschodnich. Niestety pandemia pokrzyżowała plany. Zakaz organizowania zgromadzeń sprawił, że dzieje przedstawialiśmy zainteresowanym na facebooku i stronach internetowych. W lipcu 2020 r. na stronie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego ukazał się wykład prof. dr. hab. Stanisława Achremczyka na temat plebiscytu na Warmii i Mazurach. Wykład został podzielony na dwie półgodzinne części poprzedzone słowem wstępnym marszałka Marka Brzezina i posłanki Urszuli Paślawskiej. Odnotowano ponad 5500 wejść na tę stronę internetową. Wykłady ukazały się dzięki finansowemu wsparciu Departamentu Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego.

Na stronie internetowej i facebooku „Gazety Olsztyńskiej” ukazały się dwa wykłady w formie wywiadu przeprowadzonego przez red. Andrzeja Dramińskiego z prof. dr. hab. Stanisławem Achremczykiem. Pierwsza rozmowa, prawie 40 minutowa, nagręcona w Domu „Gazety Olsztyńskiej” poświęcona jest dziejom „Gazety Olsztyńskiej” i budynkom, w których mieściła się redakcja i drukarnia „Gazety Olsztyńskiej”. Druga rozmowa, przeprowadzona w Domu Polskim poświęcona była dziejom tego gmachu oraz Związkowi Polaków w Prusach Wschodnich. Wykłady obejrzało kilka tysięcy widzów.

Podobnie zaprezentowano na facebooku Instytutu Północnego książkę Jana Chłosty *Pieniężni na Warmii*. Na stronie Wspólnoty Polskiej ukazał się wykład o dziejach olsztyńskiej „Solidarności” w czterdziestą rocznicę powstania NSZZ Solidarność. Taka forma kontaktów z miłośnikami historii okazała się skuteczna i będzie kontynuowana w latach następnych. Na łamach „Gazety Olsztyńskiej” ukazały się liczne artykuły Jana Chłosty poświęcone plebiscytowi i ruchowi polskiemu na Warmii.

WYDAWNICTWA

Wszystkie wydawnictwa książkowe zostały wydane wspólnie z Instytutem Północnym im. Wojciecha Kętrzyńskiego przy wsparciu przede wszystkim samorządu województwa warmińsko-mazurskiego. Kontynuowana była, dzięki

staraniom Ryszarda Tomkiewicza, seria wydawnicza *Olsztyn w dokumentach*. Do 2020 r. ukazało się pięć tomów tej serii. Sukcesem było wydanie *100 wybitnych postaci Warmii i Mazur w stulecie niepodległości Polski*. Poszczególne biogramy napisało 21 autorów, reprezentujących całe humanistyczne środowisko Olsztyna: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Muzeum Warmii i Mazur, Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Muzeum Ludowe w Węgorzewie, Archidiecezję Warmińską.

Wydawnictwa książkowe

- *Tadeusz Nowakowski 1917–1996. Olsztynianin z urodzenia*, praca zbiorowa, red. J. Kiełbik, Olsztyn 2018.
- *Olsztyn w dokumentach. Miasto i jego mieszkańcy w relacjach prasowych 1945–1950*, wybór, wstęp oprac. K. Bączek, R. Syrwid, R. Tomkiewicz, Olsztyn 1918.
- S. Achremczyk, *Historia Warmii i Mazur*, t. 1–2, wyd. II, Olsztyn 2018.
- *Olsztyn w dokumentach. Rok 1945. Źródła do powojennych dziejów miasta*, oprac. K. Bączek, R. Syrwid, R. Tomkiewicz, Olsztyn 2019.
- *Kronika polsko-katolickiej szkoły w Nowej Kaletce*, oprac. J. Chłosta, Olsztyn 2019.
- *100 wybitnych postaci Warmii i Mazur w stulecie niepodległości Polski*, red. S. Achremczyk, J. Chłosta, J. Kiełbik, Olsztyn 2019. Promocja tego wydawnictwa miała miejsce na zamku olsztyńskim 18 VI 2019 r. przy dużej frekwencji uczestników.
- J. Chłosta, *Pieniężni na Warmii*, Olsztyn 2020.
- S. Achremczyk, *Kortowo dawniej i dziś*, Olsztyn 2020.
- S. Achremczyk, *Domy polskie w Olsztynie wschodniopruskim*, Olsztyn 2020.
- *Między Barokiem a Oświeceniem. Nasze zwycięstwa i nasze klęski*, praca zbiorowa pod red. S. Achremczyka i J. Kiełbika, Olsztyn 2020.

Regularnie ukazywały się Komunikaty Mazursko-Warmińskie – cztery numery kwartalnika w każdym roku sprawozdawczym. Druk sponsorowało Archiwum Państwowe w Olsztynie oraz Instytut Północny. Dzięki konsekwentnemu działaniu i systematycznemu wydawaniu kwartalnik odzyskał ministerialną punktację czasopisma. Komunikaty Mazursko-Warmińskie na liście ministerialnej czasopism uzyskały 40 punktów.

NAGRODA OGÓLNOPOLSKA HUMANISTYCZNA IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

W kapitule Nagrody z ramienia Towarzystwa zasiadał prof. dr hab. Stanisław Achremczyk. Towarzystwo wspólnie z Instytutem Północnym każdego roku zgłaszało kandydatów do nagrody. Kapituła przyznała a Zarząd Urzędu Marszałkowskiego zatwierdził nagrody następującym osobom:

- 2018 r. - dr Józef Juzwenko dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu,
- 2019 r. – dr Jerzy Sikorski członek Towarzystwa Naukowego im. Wojciecha Kętrzyńskiego,
- 2020 r. – prof. dr hab. Józef Borzyszkowski ze Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskiego. Nagrody wręczał marszałek województwa warmińsko-mazurskiego dr Marek Brzezin a uzasadnienie decyzji kapituły i słowo o nagrodzonych wygłosił każdego roku prof. dr hab. Stanisław Achremczyk. Nagrodę ustanowioną na wniosek Towarzystwa i ówczesnego Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego (dziś Instytutu Północnego) otrzymało 15 znakomitych uczonych.

KONKURS O NAGRODĘ NAUKOWĄ IM. WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO

Konkurs organizowany przez Instytut Północny i Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego dla młodych naukowców. Nagrodę pieniężną fundował dyrektor Instytutu Północnego. W 2017 . w ramach IX edycji nagrodę otrzymała dr Katarzyna Danielewska za pracę *Zwyczaj i obyczaj mieszkańców Mazur przedstawione w polskiej i niemieckojęzycznej literaturze od XIX do połowy XX wieku*. Praca doktorska napisana w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Nagrodę w ramach X edycji Konkursu kapituła Nagrody przyznała w grudniu 2020 r. dr Aleksandrze Paprot-Wielopolskiej za pracę *Żuławy i Powiśle. Kreowanie tożsamości lokalnych i regionalnych po 1989 roku*.

FILMY

Staraniem Towarzystwa Naukowego zaprezentowano dwa filmy:

- Film biograficzny *Miłujmy czynem i prawdą*. W 90. rocznicę urodzin arcybiskupa Edmunda Piszczka w reżyserii Piotra Koryckiego. Film został nagrodzony na Festiwalu Filmów Polonijnych zorganizowanym przez Wspólnotę Polską. Podziękowanie za finansowe wsparcie filmu należą się dr. inż. Januszowi Lorenzowi. Prapremiera filmu miała miejsce na zamku olsztyńskim. Słowo o filmie wygłosili prof. dr hab. Stanisław Achremczyk i reżyser Piotr Korycki. Widzowie mogli obejrzeć film w programie TVP Olsztyn.
- *Dom Polski w Olsztynie*, film ukazujący dzieje jednego domu, sfinansowany przez Regionalny Fundusz Filmowy ustanowiony przez Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Film wykonało studio filmowe Leader Film z Elbląga w reżyserii Sławomira W. Malinowskiego. Z powodu pandemii prapremiera filmu odbędzie się w 2021 r.

Wywiady, audycje historyczne nagrane przez członków Towarzystwa emitowało Radio Olsztyn, Radio Plus, Radio Kortowo.

Towarzystwo Naukowe współpracowało z licznymi towarzystwami lokalnymi i muzeami. Bardzo dobrze układała się współpraca z Muzeum Warmii i Mazur, Muzeum Budownictwa Ludowego. Parki Etnograficzny w Olsztynku, Muzeum Ziemi Piskiej w Piszcu, Stowarzyszeniem *Dom Warmiński*, Towarzystwem Miłośników Braniewa, Biblioteką Miejską im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Kętrzynie, Wojewódzką Biblioteką im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie, Towarzystwem Ziemi Rudzienieckiej.

W stulecie powstania Związku Polaków w Prusach Wschodnich Towarzystwo wspólnie z Stowarzyszeniem Filatelii Maltańskiej w Olsztynie, przy wsparciu marszałka województwa, wydało okolicznościową mapę Prus Wschodnich. Mapę pod względem historycznym opracował prof. dr hab. Stanisław Achremczyk natomiast opracowaniem graficznym zajęli się Janusz Cejmer i Zdzisław Szaflicki. Członkowie Towarzystwa pożegnali zmarłego Zdzisława Szaflickiego zapalonego miłośnika historii, filatelistę, autora wystaw o pięknie historycznej Warmii.